

1. POKAZANIE (66) sb n

o jasne, e pochylone; -kâ- (52), -ka- (3); -ka- CzechRozm; -kâ- : -ka- SkarŻyw (8:1), CzechEp (5:1); -za- (49), -zâ- (3); -za : -zâ- SkarŻyw (7:2), LatHar (1:1).

sg N pokâzanié (28); -é (3), -(e) (25). ◇ G pokâzaniã (4). ◇ D pokâzaniu (8). ◇ A pokâzanié (14); -é (1), -(e) (13). ◇ I pokâzaniem (6), pokâzanim (3); -ém Diar, Górndworz, SarnStat (3); -im MycPrz, CzechRozm; -ém : -im VotSzl (1:1); ~ -ém (2), -em (1) SarnStat (2:1), -(e)m (3). ◇ L pokâzaniu (2). ◇ pl A pokâzaniã (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII (z Cn) – XVIII w.

I. Rzeczownik od „pokazać”; *manifestatio, ostensio* Cn (61) :

1. Sprawienie, aby ktoś coś zobaczył; *commonstratio* Mącz; *spectamen* Calep; *demonstratio, monstratio, monstratus* Cn (9) : *Commonstratio, Pokazanie. Mącz 231c; Spectamen - Pokazanie. Calep 996b.*

pokazanie czego (2): Ale iuz obaczyć potrzebã/ iãko ty dwa znãki Chlebã y Winã fã przyftoyne/ ku pokazaniu tych rzeczy/ ktorých ie Sãkrãmentem byç y wierzymy y wyznawamy. *KuczbKat 165; Specimen Proprie in quavis merce dicitur exiguum quiddam, quod a venditore spectandum profertur, ut ex eo empto rem totam aestimet - Pokazanie probi. Calep 996a.*

Wyrażenie: »palcem pokazanie« (1): *Ostentus – Palczemna łmie [lege: na śmiech] pokazanie. Calep 742a.*

a. *Przedłożenie dokumentu; exhibitio* Cn (4) :

pokazanie przed kim (2): *SarnStat 1061, 1191 cf »położenie i pokazanie«.*

Wyrażenie: »pokazanie dostateczne« (2): A tãk My téy powinności nãłzý/ dofýç czyniãç/ á zã pokazaniem dostãtecznym przywileiów y tãk iãłnéy łprawiedliwosci/ [...] wãruujemy im y vpewniamy tym liftem nãłzym: że [...] *SarnStat 1058 [idem] 1187.*

Szereg: »położenie i pokazanie« (2): áni ku położeniu y pokazaniu ná to liftów y przywileiów przed námi y przed žádnym Vrzędem nãłzym [...] niemogã áni máiã bydż przymużáni. *SarnStat 1061 [idem] 1191.*

2. *Zrobienie czegoś, na podstawie czego ktoś może powziãć określone przekonanie* (44) :

a. *Przekazanie pewnej treści* (28) :

α. *W sposób bezpośredni: podanie do wiadomosci, przedstawienie za pomocą tekstu* (23) : Dofýç mnie ná tym/ pokãzãç iz Bog łam łłow łwoich nalepłzym iest wykłãdãczem: [...] A tãk to pokãzanie obaczýwłzy/ potrzebã fię potym przypãtrzyç obietnicã/ ktore Bog czynił z łtrony nowego przymierza *CzechEp 124; Argumentatio – Pokazanie, dowodzenie. Calep 94a, 855a.*

pokazanie czego (16): A nierzekł zgołã/ Zãbijãjã/ ále krew przelewãiã. Ktorego łłowã wzywał [...] ku tãkich ludzi okrucieñłtwã pokazaniu *KuczbKat 315, 395; (nagł) Przełtrogã. (-) To iest pokazanie vpadkow inłzych žiem/ tãkże y Korony Polłkiey MycPrz I kt, II A; BudNT 2.Thess 1/5; CzechRozm 180; SkarJedn 272; SkarŻyw 117; CzechEp 117, 361; co też ná koñcu tych kfiãżek położono znajdziefz/ ná pokazanie potwarzy/ ktorã ná wlyłtko chrześciãjãñłstwo [...] kłãdã *ReszPrz 26. Cf pokazanie czego z kogo, z czego; Ze zdaniem przydawkowym.**

pokazanie czego z kogo [= autora], z czego (4): Iálne pokazanie prawdziwey Troyce z Piłmá GrzegRóżn L4v, A3; Z starych Pátrefow, zacności słowa Bożego pokazanie. *CzechEp* 129 *marg*; *NiemObr* 91.

Ze zdaniem przydawkowym dopełniającym [w tym z zapowiednikiem: tego (1); że (1), jako 'że' (1), zaimek pytajny (1)] (3): GOdziło by fię przywieść náukę tego wielkiego Doktorá [...] ná pokazanie tego/ iáko ninieyſze kácerſtwa potępiá *SkarŻyw* 203; *WujNT przedm* 33. Cf »pokazanie pewne«.

Wyrażenia: »jasne pokazanie« (1): porównanie Ewángeliſtów/ y iálne pokazanie/ o czym wſzyſcy czterzey/ o czym trzey/ o czym dwáy/ ábo tylko ieden/ y w którym Rozdziale piſze. *WujNT przedm* 33.

»pokazanie pewne [że]« (1): Pokazanie pewne/ że z Seymu Piotrkowſkiego [...] nie ma nic być. *OrzRozm* A.

αα. *Wymienienie, wskazanie [czego] (1) :* Te y tym podobne rzeczy/ [...] iuż teraz ná zad odrzuciłwſzy/ po krotkim ná niektore z nich odpowiedźieniu y pokazaniu też ták piłmá ſ. iáko y Doktorow ſtarych ſwiádectw/ iż to wizytko nie Chriſtiáńkie X. K. czyni: [...] *CzechEp* 88.

ββ. *Rozkaz, zalecenie [czyje] (1) :* áby tu náłzý ſczodrobliwoſci ználi pomocy/ á potym przyſzlýy chwały zápláty przez pokazanie náłzý [*per exercitia directionis nostrae JanStat* 743] otrzymáli *SarnStat* 986.

β. *W sposób pośredni: danie do zrozumienia za pomocą działania, skojarzenia lub tekstu nie zawierającego wprost danej myśli (5) :*

pokazanie czego (2): Przynoſi też ielzcze nieco pożytku tá dziwna żywiołow przemiennoſć [*ij. chleba i wina w ciało i krew Chrystusa*]/ ku pokazaniu tey rzeczy kthora ſie dzieie ná duży. Abowiem ácz niewidźimy zewnątrz ná Chlebie y Winie żadney odmiány/ iednák iſtnoſć ich prawdziwie ſie obraca w Ciáło y Krew Pána Chriſtuſowę: Táke też/ áczkolwiek niewidźimy żeby ſie co w nas odmienić miſáło/ przedſię we wnątrz ku żywotowi odnowieni bywamy *KuczbKat* 165; A ná pokazanie práwey iego chwały/ ktorey zá onym męczeńſtwem doſtał: niebieſkie fię cudá ziáwiły. *SkarŻyw* 368, 479.

Ze zdaniem przydawkowym dopełniającym [że, jako 'że'] (2): Rzekł tedy Ieſus: Zániechay iey/ áby ná dzień pogrzebu mego (*marg*) ná dzienći pogrzebu NL. to ielſt, ku pokazaniu, że iuż nádchodzi dzień pogrzebu mego. (–) záchowála to. *WujNT Ioann* 12/7, s. 361.

b. *Udowodnienie, wykazanie; apodixis Calep (4) :*

pokazanie czego (2): ten ſpoſob przekonania Heretykow/ á łacne prawdy Kátholickiey pokazanie/ dał Pan Bog tych czáſow oſtátnych *SkarŻyw* 203. Cf »prawne pokazanie«.

Ze zdaniem przydawkowym dopełniającym (1): Gdyż to jest kaźdej krzywdy natura, że kto ſię o nie [*lege: o nię*] skarży, albo nagrodzenie jej odnosi, albo wźdy obmowkę jaką z pokazaniem, że to, co krzywdą zowie, za krzywdę tego ſłuſznie rozumieć nie może *Diar* 44.

Wyrażenia: »dostatnie pokazanie« (1): Apodixis – Doſtatnię pokazanie, albo wiwod. *Calep* 81b.

»prawne pokazanie [czego]« (1): które [*pieniądze*] [...] mogą byđz od vkrzywdzoného áreſtowané/ á Piłarz ma áreſt przyiać/ y z nich vkrzywdzonému zá ſłuſznym y práwnym pokazaniem krzywdy álbo ſzkody/ ma dofyć vczynić *SarnStat* 433.

c. *Ujawnienie tego, co poprzednio było niewiadome (1)* : Indicium Proprie est delatio detectioque criminis facta a quopiam qui eius conscius – Pokazanie, odkriczie, objawienie. *Calep* 526a.

d. *Objawienie swoich cech; declaratio, indicatura, significatio Cn (11)* :

α. *W celowym działaniu: zaprezentowanie, wykazanie się czymś; popisanie się [czego] (8)* : kazał wszystkim do iednego fię kościoła żyść/ á Bogow o pokazanie mocy tey prościć. *SkarŻyw* 179, 270, 484; Inadź to miał w śwym duchu/ Zeby za wozem kroczył Król w łącuchu. W pompie ná w iéznym do miałta włafného/ Ku pokazaniu część przepychu śwego. *GórnTroas* 15; Bo do pokazania krolewskiej dołtoyności y wielkości wiele potrzebá. *SkarKaz* 122b; żeby ná służbie Rzeczypośp: za pokazaniem męstwá Rycerskiego/ mogli więcey zagonow y lepszych dołtác *VotSzl* C2v, C2.

pokazanie komu (1): ále głupiemu [...] do tego fie mieć trzebá/ żeby za pokazaniem próftoty śwey ludziom/ pozbył głupstwa *GórnDworz* B.

β. *Uzewnętrznienie w zachowaniu lub sposobie postępowania swoich uczuć lub myśli (3)* :

pokazanie czego (2): Abowiem Modlitwa ielt nieiakie nabożeństwa pokazanie *KuczbKat* 355; *SkarKaz* 514b marg.

Ze zdaniem przydawkowym dopełniającym (1): Dobrze fię tedy z nimi dzieie/ yelliże złaiani fromayá fię/ albo skarani łtawayá fię lepszymi/ [...] bowiem łtąd pokazanie nieiakie ielt iż oni ćwiczenia niewzgardzayá. *KwiatKsiąż* B2v.

3. *Uczynienie [czego] (5)* :

Wyrażenie: »na sobie pokazanie przykładu« (1): gdyż náúká bez żywego ná łobie tychże rzeczy pokazania przykładu á co inšzego ielt iedno prózny dźwięk *CzechEp* 19.

a. *Potraktowanie kogoś w określony sposób, wyświadczenie czegoś (4)* :

Wyrażenia: »łaskawości pokazanie« (1): Láfkawości Pánłkiej pokazanie. *SkarKaz* 487b.

»pokazanie miłosierdzia« (1): ktorym [chorym] pokazania miłosierdzia twego Bołkiego teraz życzymy *LatHar* 646.

»pokazanie miłości« [szyk 1:1] (2): Bo ná pokazanie miłości ku łobie/ páśc mu owce łwoie/ y łtárác fię o zbáwieniu bliźnich/ rołkazał. *SkarŻyw* 235; *LatHar* 199.

****** *Bez wystarczającego kontekstu (3)* : Designatio – Naznaczenie, pokazanie. *Calep* 311b, 304b, 672b.

II. *W funkcji właściwej (5)* :

1. *Dowód argument (1)* : A ten ielcże niech będzie vrząd Plebáńłki/ áby miał niektore mieścá pogotowiu z ktorychby dowody y pokazania brał/ żeby do tego ludzie przywieśc mogł/ áby to przykazanie [...] chowáli *KuczbKat* 300.

2. *Przepych (1)* : Pompa – Pompa, pokazanie. *Calep* 819b.

3. *Spis rzeczy (3)* :

pokazanie czego (1): Reyeltr áłbo pokazanie krotkie mieyfc ofobliwłzych *RejZwierc* Aaa3.

Ze zdaniem przydawkowym dopełniającym (2): Pokazánye krotkie czo kthore Kłięgi w łobie zámýkáią. *RejZwierc* A5 [idem] A5 źp.

Synonimy: **I.2.b.** doświadczenie, dowiedzenie; **3.** danie, uczynienie; **II. 1.** argument, doświadczenie, dowód, świadectwo; **2.** pompa, przepych; **3.** rejestr, ukazacz.

Cf **POKAZAĆ**

KW, MZ